

N: 8/1955.

FINANSUTSKOTTETS betänkande N: 8/1955 med anledning av Ålands landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting innehållande begärd utredning om den framtida organisationsformen för elkraftsproduktionen i landskapet Åland. (4/1955).

Allm/änt sett är utskottet tillfreds med den utredning om organisationsformen landskapsstyrelsen förebragt och omfattar också de riktlinjer landskapsstyrelsen uppdragit för den förestående elektrifieringen och kraftproduktionen även om utskottet hellre hade sett att såväl kraftproduktion som distribution hade skötts av ett företag. Man bör i dagens läge absolut inte bortse ifrån, att kraftverksbygget är en första rangens fråga. Envar på den elektrifierade delen av landsbygden känner till, huru snabbt man blir beroende av den elektriska energin och vilket svårt avbräck det leder till, när strömdistributionen för en tid avbrytes. Under sådana omständigheter bör man i princip följa den av landskapsstyrelsen föreslagna vägen att skilja de övriga frågorna från kraftverksfrågan och tillsvidare endast inrikta sig på denna. Det vore vissefligen sannolikt till fördel att samma företag som nämnts hade hand om distributionen av elkraft, men nyttan är icke så väsentlig att man skulle kunna äventyra ett dröjsmål med kraftverksbygget bara för att åstadkomma en sådan centralisering av hela verksamheten. Det kan tänkas att tiden småningom kommer att framtvinga en sådan lösning, men just nu är det ändå svårt att sammanjämka de stridiga viljorna till en en lämplig kompromiss i själva kraft-verksfrågan.

Utskottet har skaffat sig närmare informationer i dessa frågor genom att konferera med landskapsstyrelsen och dess tjänstemän samt representeranter för Mariehamns stad och dess el-kommitté. Det har härvid framgått, att ehuru landskapsstyrelsen redan under en tid förhandlat med stadens el-kommitté om dessa frågor, något definitivt ställningstagande från Mariehamns'sida inte för närvarande föreligger på en enda punkt. Då utskottet inte kan taga sig till uppgift att uppträda som förhandlingspart med Mariehamns stad, kan man inte heller säga att någonting väsentligt nytt framkommit under dessa sammanträffanden. Under sådana förhållanden torde Landstinget ge landskapsstyrelsen sådana fullmakter för de fortsatta förhandlingarna, att landskapsstyrelsen får möjligast vidsträckta befogenheter inom ramen för de gränser, som Landstinget anger genom att föreskriva vissa bestämda villkor för samarbetet med Mariehamns stad.

Främst bland dessa villkor bör givetvis komma de av Ålandsdelegationer

föreslagna, vilka framgå av Bilaga 2 i landskapsstyrelsens framställning. Såsom rubrik för de 4 första punkterna i denna bilaga står .
"Ålandsdelegationens villkor för ..." ehuru där torde avses "beslut". Likväl måste väl föreskriften om att ångkraftverket skall byggas "i anslutning till Mariehamns elektricitetsverk" betraktas som ett villkor, ehuru det såsom infört i beslutet sannolikt inte kommer att ändras. Föreskriften bör enligt utskottets mening tolkas så, att ångkraftverket bör byggas så nära Mariehamns nuvarande elverk, att en gemensam drift kan åstadkommas och så att stadens dieserverk kan fungera som reserv för ångkraftverket.

Däremot följer härav inte nödvändigtvis, att dieserverket bör lösas in av kraftverksbolaget eller arrenderas av detta. Dess värde som reservkraftkälla är svår att beräkna om man tar i betraktande, att ett helt nytt ångkraftverk med dieselreserv knappast skulle kombineras med just ett sådant dieserverk som Mariehamns. En inlösen av Mariehamns elverk bör icke anses nödvändig om kraftverksbolaget på annat håll kunde skaffa en motsvarande dieselreserv på förmånliga villkor.

Utskottet anser, att kraftverksbolaget borde ha hand om all försäljning av råström för landsbygden, och borde därför detta bolag anskaffa strömmen från Gustafs och försälja den till distributionsföretaget till samma pris som i Mariehamn och Kökar. Detta är det principiellt riktiga om priset på råström skall vara enhetligt i hela landskapet och även ur praktisk synpunkt är det fördelaktigare. Då förbindelsekabeln Kumlinge-Sottunga ingår i det slutliga projektet, kan man tänka sig, att ström distribueras till Sottunga från Gustafs eller till Kumlinge från Mariehamn. Vid sådana tillfällen är det riktigast att samma företag debiterar för strömmen oberoende av varifrån den kommer. Det enhetliga priset på råström bör fastslås i bolagsordningen.

För att strömdistributionen skall fungera tillfredsställande och utan slitningar mellan olika intressenter, bör hela landsbygden sammangå till ett enda distributionsföretag. Ålands Elektricitetscentralandelslag har också gått in för att ändra andelslagets stadgar så, att andelslaget skall kunna omfatta också den nu icke elektrifierade delen av landskapet. För att i möjligaste mån eliminera de extra kostnader, som kommer därav, att kraftproduktion och distribution tydligen inte kommer att skötas av samma företag, kan man tänka sig att samordna förvaltningen i de två företagen så mycket som möjligt. Åtminstone borde den tekniska ledningen kunna skötas av samma personer.

Beträffande bolagsformen och de allmänna riktlinjerna för landska-

pets och stadens deltagande i bolaget omfattar utskottet helt landskapsstyrelsens förslag. I bolagsordningen bör jämväl bestämmas, att råström endast skall försäljas till Mariehamns stad och landsbygdens distributionsföretag. Distributionen bör ordnas så, att Mariehamn säljer ström till den söderom staden liggande landsbygden medan landsbygdens distributionsföretag ombesörjer distribution på den övriga landsbygden.

Det har i flera sammanhang framhållits från stadens representanters sida, att det inte skulle vara lämpligt att landskapet inträder som aktionär i bolaget, dels på den grund, att landskapet inte skulle vara elkoösument och dels på den grund att landskapsstyrelsen övervakar de elektriska anläggningarna i landskapet Åland. Utskottet anser vardera synpunkten vara obefogad. Landskapet är genom sina inrättningar såsom centralsjukhuskomplexet, gruskross, Ålands lyceum, Ålands sjöfartsläroverk, landskapets verkstad och yrkesskolan, säkerligen jämförbar med Mariehamns stad som elkonsument, då gatubelysningen i Mariehamn torde svara för den mesta förbrukningen. Beträffande åter landskapsstyrelsens egenskap av övervakande myndighet kan påpekas, att denna övervakning inte har med de ekonomiska frågorna att skaffa utan endast med de tekniska och staten har i riket exakt samma ställning och kontrollerar samtidigt Imatran Voima och dess dotterbolag. Landskapsstyrelsen har därmed inte ens eftersträvat ekonomisk kontroll över kraftverksbolaget. Landskapsstyrelsen representerar ju dessutom inte blott landsbygden utan också Mariehamns stad, varför utskottet anser det fullkomligt sakenligt att landskapsstyrelsen här uppträder som en utjämnande faktor.

Det av landskapsstyrelsen föreslagna aktiekapitalet om 10 miljoner mark anser utskottet vara lämpligt. Aktiekapitalet bör inte hållas så högt, att inte landskommunerna kan teckna en väsentlig del av detsamma och det bör ej heller hållas så lågt, att det saknar ekonomisk betydelse. Det väsentliga är, att aktiefördelningen blir sådan, att ingen part får absolut kontroll över bolaget och att bolagsordningen innehåller sådana stipulationer, att ingen kan förvärva sådan kontroll genom inköp av aktier från andra aktieägare.

Den hittills presterade teknisk-ekonomiska utredningen för utbyggnadsprojektet visar att priset på råström genom ångkraftverkets tillkomst kommer att sjunka. Till samma resultat har den tekniska ledaren för Mariehamns elverk kommit. Det framgår även av de prognoser, som sakkunniga uppgjort, att den framtida utvecklingen fordrar en snabb lösning av frågan. Detta synes också myndigheterna i Mariehamn inse, då anskaffning av ytterligare ett diesellaggregat diskuterats. Under sådana omständigheter kan utskottet inte underlåta att uttrycka sin förvåning

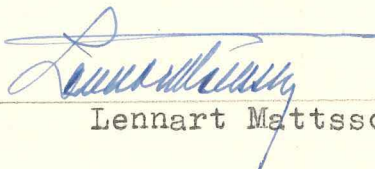
över, att Mariehamns stad hittills inte kunnat precisera sin ståndpunkt i frågan närmare.

Med stöd av det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå

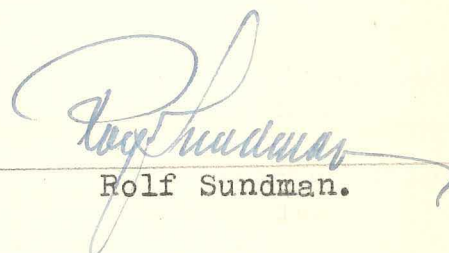
att Landstinget måtte befullmäktiga land-
skapsstyrelsen att medverka vid stiftandet av
ett på allmännyttig basis verkande aktiebolag
med uppgift att bygga och enligt sunda ekono-
miska principer driva de förutsatta kraft-
källorna i Mariehamn och Kökar samt försälja
från kraftproducent i riket anskaffad råström

Mariehamn, den 21 mars 1955.

På finansutskottets vägnar:

Lennart Mattsson.

Rolf Sundman.

Närvarande i utskottet: ordföranden Mattsson samt ledamöterna
Andersson, Clemes, Evald Häggblom och Gunnar Häggblom.